

INSTITUTUL NATIONAL DE CERCETARE- DEZVOLTARE
PENTRU URBANISM SI AMENAJAREA TERITORIULUI - URBANPROIECT
Str. Nicolae Filipescu 53-55, RO - 020961 Bucuresti 37
Tel: +4021 316 7842, Fax: +4021 316 4906, e-mail: office@incdurban.ro,
<http://www.incdurban.ro>

Mecanisme si instrumente pentru asigurarea sustenabilitatii socioeconomice si ecologice a politicilor de dezvoltare spatiala a Romaniei in context european
dr. ecol. Alexandru-Ionut PETRISOR

Pag. 1

Pentru a cita lucrarea / To cite the paper:
Petrisor AI (2007), Mecanisme si instrumente pentru asigurarea sustenabilitatii socioeconomice si ecologice a politicilor de dezvoltare spatiala a Romaniei in context european, Conferinta Nationala de Ecologie, Mamaia, 12 octombrie 2007

Mecanisme si instrumente pentru asigurarea sustenabilitatii socioeconomice si ecologice a politicilor de dezvoltare spatiala a Romaniei in context european

dr. ecol. Alexandru-Ionut PETRISOR

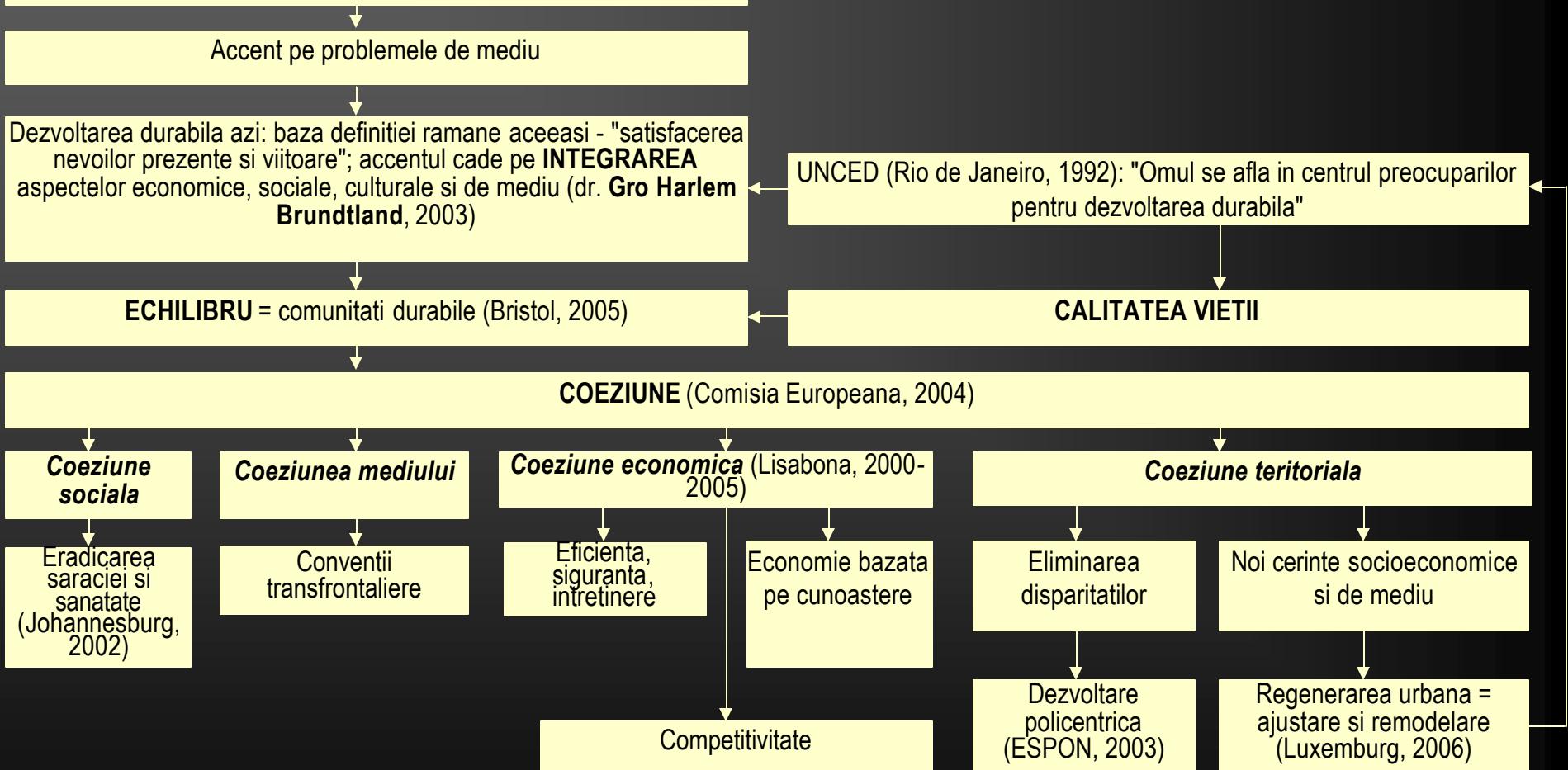
ecolog, INCD URBANPROIECT S.A., Bucuresti
cadru didactic asociat, Universitatea de Arhitectura si Urbanism "Ion Mincu", Bucuresti

- Dr. Gro Harlem Brundtland, Presedinte al Comisiei Internationale pentru Mediu si Dezvoltare, "Viitorul nostru comun (Our Common Future)", 1987: "*dezvoltarea care permite societatii umane de a asigura satisfacerea necesitatilor prezente fara a compromite abilitatea generatiilor viitoare de a-si satisface propriile necesitati in acelasi mod*".
- Dr. Gro Harlem Brundtland, 2003: desi "*definitia dezvoltarii durabile ramane aceeasi, [...] omenirea intelege astazi mult mai bine pilonii economici, sociali si ecologici ai dezvoltarii durabile, si cum sunt acestia conectati in mod intrinsec*" (H.C. Bugge si L. Watters, *A Perspective on Sustainable Development After Johannesburg on the Fifteenth Anniversary of Our Common Future: An Interview with Gro Harlem Brundtland, 2003*).

DEZVOLTAREA DURABILA (dr. Gro Harlem Brundtland, 1987)

Dezvoltarea durabila - dimensiuni

- Economica: la intrunirea Consiliului Europei de la Lisabona (2000) a fost recomandata reorientarea economiei catre competitivitate si sectoarele bazate pe cunoastere, un plan de actiune fiind propus la Conferinta Ministrilor Europeani (Varsovia, 2000) si definitivat in cadrul intrunirii Consiliului Europei de la Göteborg (2001). Documentul a fost modificat in 2005 de Comisia Europeana, dupa adoptarea in 2004 a "*cadrului legal pentru reforma politicilor de coeziune*", urmarindu-se stimularea cresterii economice si a competitivitatii intr-o Europa largita prin aderarea noilor state.
- Sociala: Conferinta de la Rio a aratat ca este de datoria tarilor bogate sa ajute tarile sarace. Acest lucru a fost solicitat inca de la summitul Natiunilor Unite de la Stockholm (1972), cand tarile sarace au solicitat celor bogate sa reduca nivelul emisiilor poluante si consumul de resurse. Prioritatile au fost reanalizate si in cadrul lucrarilor summitului Natiunilor Unite de la Johannesburg (2002), accentul cazand pe agenda sociala, in particular pe eradicarea saraciei, problemele sanitare si sanatate.

- *Comunitate durabila* - Acordul de la Bristol, 2005: „*regiune in care locuitorii acestora doresc sa traiasca si sa lucreze, atat in prezent, cat si in viitor*”;
- *Coeziune teritoriala* - Raportul interimar privind coeziunea teritoriala, 2004: „*distributia echilibrata a activitatilor umane in teritoriu*”;
- *Sistem urban policentric* - Raportul interimar (III) din cadrul programului ESPON 1.1.1., 2003: „*organizare spatiala de orase caracterizata prin diviziunea functionala a muncii, integrare economica si institutionalala, si cooperare politica*”, legata de doua aspecte:
  - morfologia teritoriului (numar de asezari umane, ierarhia si distributia acestora),
  - relatii (fluxuri si cooperari) dintre asezarile umane prezente in teritoriu.
- *Regenerare urbana* - G. Clark, 2005, F. Manson, 2005: „*proces de ajustare si remodelare a oraselor avand ca obiective adaptarea la noile cerinte socioeconomice si de mediu, si de imbunatatire a calitatii vietii locuitorilor*”.

- Conventia privind diversitatea biologica (Rio de Janeiro, 1992), ratificata prin Legea nr. 58 din 1994: biodiversitatea / diversitatea biologica - "*variabilitatea organismelor vii din toate sursele, inclusiv, printre altele, a ecosistemelor terestre, marine si a altor ecosisteme acvatice si a complexelor ecologice din care acestea fac parte; aceasta include diversitatea in cadrul speciilor, dintre specii si a ecosistemelor*".
- Componente:
  - Diversitatea sistemelor ecologice ca sisteme-suport al vietii,
  - Diversitatea sistemelor biologice cu rang de specie si a taxonilor din cadrul ierarhiei taxonomice, precum si a niselor ecologice,
  - Diversitatea structurii genetice a populatiilor si a speciilor, respectiv a "resurselor genetice", incluzand diversitatea speciei umane,
  - Diversitatea sistemelor socioeconomice umane - interactiunea omului la toate nivelurile, moduri de viata traditionale, diversitatea populatiei umane.
  - Summitul francofoniei de la Ouagadougou (Burkina Faso, 2004) a adaugat o componenta culturala, diversitatea culturala fiind un factor de crestere economica.

- Carta Oraselor Europene Durabile
  - Adoptata la Aalborg, completata de Planul de Actiune "De la Carta la Actiuni" adoptat in 1996 la Lisabona, si de Intrunirile Liderilor Municipali de la Hanovra (2000) si Johannesburg (2002).
  - Propune "*promovarea si cresterea biodiversitatii, cresterea si grija pentru spatiile naturale si verzi*".
- Acordul de la Bristol (2006) arata ca o comunitate durabila trebuie sa "*protejeze si sa creasca biodiversitatea*".
- Strategia Tematica privind Mediul Urban (adoptata de Comisia Europeana in 2006) prevede "*managementul integrat al mediului urban [...] incluzand promovarea biodiversitatii urbane*".
- Exista specii care "ocolesc" regiunile urbane (hemerofobe), specii "indiferente" (hemerodiafore) si specii "insotitoare" ale procesului de urbanizare (hemerofile si sinantrope). Exista o mare diversitate a micro-habitatelor si niselor ecologice din zonele urbane, precum si a grupelor de organisme din cadrul micro-habitatelor.

- Richard R. Wagner, in "Environment and Man" (1974), subliniaza diferențele dintre ecosistemele urbane și cele naturale: "*din cauza concentrarii, orașul a modificat cadrul natural în care era situat, devenind un spațiu nou, cu caracteristici unice. Toate problemele de mediu par exacerbate de orașe: poluarea aerului și apei sau poluarea sonora sunt doar câteva exemple.*"
- Carta de la Leipzig pentru Orașe Europene Durabile (2007) arată că "*o dezvoltare urbana bine proiectată și planificată poate îmbunătăți calitatea mediului și poate reduce emisiile de bioxid de carbon*".
- Efectele schimbărilor climatice sunt amplificate în zonele urbane întinse în care se înregistrează frecvent temperaturi ale aerului mai mari decât în zonele adiacente (apar astfel-numitele "insule de căldură", de exemplu în București).

- Raportul Agentiei Europene pentru Protectia Mediului „*Expansiunea urbana in Europa: provocarea ignorata*“ (Copenhagen, 2006) semnaleaza prezenta unor impacturi negative:
  - **Consumul de resurse si energie** si generarea de **emisii poluante**, in special CO₂, care conduce la inrautatirea atmosferei din zonele urbane;
  - Extinderea oraselor se poate face afectand direct sau indirect **ariile protejate**;
  - De cele mai multe ori, orasele s-au extins peste foste terenuri agricole, existand o competitie clara intre **agricultura** si zonele urbane;
  - Locuitorii oraselor sunt expusi unor **riscuri asupra vietii si sanatatii** datorita degradarii calitatii aerului din orase, a microclimatului urban si a unor riscuri datorate efectului decopertarii solului - alunecari de teren, inundatii etc.;
  - **Segregarea locuitorilor** in functie de venituri scade coeziunea sociala, in special in ceea ce priveste relatia dintre centru si periferie;
  - **Costuri economice** ridicate resimtite in transportul de la distante mai mari, care devine ineficient si determina congestiunea traficului, precum si cresterea costurilor prin extinderea infrastructurii si serviciilor;
  - **Fragmentarea habitatelor** are drept cauze directe extinderea spatiala a retelei de drumuri in particular si a asezarilor umane in general, si drept cauze indirecte extinderea turismului.

- Cauzele acestor fenomene sunt:
  - Macroeconomice - cresterea economica, globalizarea si aderarea noilor state la U.E.;
  - Microeconomice - cresterea standardelor de locuire, pretul terenului, existenta terenurilor agricole ieftine, competitia dintre orase;
  - Demografice - cresterea populatiei, cresterea numarului de membri ai unei familii;
  - Preferinte legate de locuire - spatiu mai mult etc;
  - Probleme din interiorul oraselor - calitatea scazuta a aerului, zgomotul, apartamente mici, regiuni nesigure, probleme sociale, calitatea scazuta a scolilor, lipsa spatiilor verzi;
  - Transport - proprietatea asupra autoturismelor, existenta infrastructurii pentru transportul rutier, pretul scazut al combustibilului, transportul public insuficient;
  - Cadrul legal - planificarea ineficienta a utilizarii terenului, lipsa sistemului de control al implementarii planurilor si regulamentelor aferente, lipsa coordonarii si colaborarii orizontale si verticale.
- Raportul demonstreaza „*potentialul de separare de politicile locale pentru a preveni impacturile serioase ale expansiunii urbane la nivel european, fapt care subliniaza necesitatea ca toate si toti actorii sa actioneze urgent*“.

- Promovata de Banca Europeană de Investitii
- Urmareste:
  - Promovarea concentrarii urbane;
  - Reducerea presiunii fenomenelor de sub-urbanizare;
  - Prevenirea extinderii necontrolate a oraselor si a diminuarii suprafetei terenurilor agricole adiacente exploataate de orase.
- Activitatile de consolidare a oraselor si rationalizare a modelelor de locuire trebuie sa fie mai eficiente din punct de vedere energetic, utilizand in mod preferential transportul public in detrimentul folosirii autoturismelor personale.

Comunicarea "Spre o strategie tematica asupra mediului urban"

- ***Agenda Teritoriala a Uniunii Europene*** - Catre o Europa mai competitiva formata din regiuni diverse
- Prezentata in cadrul Intalnirii Directorilor Generali din domeniul coeziunii teritoriale din Espoo (Finlanda), 15-16 noiembrie 2006, adoptata de catre Ministrii responsabili cu Amenajarea Teritoriului cu ocazia Intalnirii Ministeriale Informale privind Coeziunea Teritoriala, Leipzig, 25 mai 2007
- Bazata pe rezultatele studiului de fundamentare „*Statul teritorial si perspectivele Uniunii Europene. Catre o Europa cu o coeziune teritoriala mai solida in lumina documentelor de la Lisabona si Göteborg*”, 2006
- Scop: **consolidarea competitivitatii globale a regiunilor europene.**

- Prioritati:
  - Promovarea unui model policentric de dezvoltare urbana;
  - Consolidarea parteneriatelor urban-rural;
  - Promovarea clusterelor transnationale competitive si inovatoare;
  - Consolidarea retelelor tehnologice transeuropene;
  - Promovarea gestiunii risurilor la nivel transeuropean.
- Actiuni propuse:
  - Includerea conceptului de „coeziune teritoriala” in tratatul Uniunii Europene;
  - Asigurarea unei intelegeri comune a conceptului de coeziune teritoriala;
  - Elaborarea dimensiunii teritoriale a politicilor europene intr-un Comunicat al Comisiei privind Coeziunea Teritoriala;
  - Includerea unei componente teritoriale substantiale in viitoarele Rapoarte de coeziune.

- Elaborat in cadrul Intalnirii Informale Ministeriale, Bristol, 6-7 decembrie 2005
- Are ca subiect **comunitatile durabile**, definite ca "*regiuni ai caror locuitori doresc sa traiasca si sa lucreze in acelasi loc, atat in prezent, cat si in viitor*".
- Defineste opt caracteristici ale acestora:
  - **Active**, cuprinzatoare si sigure: cinstea, toleranta si coeziunea sunt atribuite ale comunitatii, pastrandu-se cultura locala si activitatile specifice;
  - **Bine administrate**: participare, reprezentare si conducere bazate pe eficienta si incluziune;
  - **Bine conectate**: retelele de transport si de comunicatie asigura accesul la locurile de munca, centrele de educatie si formare, servicii sanitare etc.;
  - **Servicii publice si private dezvoltate**: satisfac necesitatile, fiind accesibile tuturor;
  - **Constiinta ecologica dezvoltata**: spatii de locuire cu impact redus asupra mediului;
  - **Infloritoare**: economia locala este in plin avant, diversificata si bazata pe inovatii;
  - **Bine proiectate si construite**: cadru natural si construit de buna calitate;
  - **Echitabile** pentru toti: incluziunea celor din alte comunitati, in prezent si viitor.

- Permite implementarea politicilor legate de:
  - Mediu, regiunile urbane fiind surse majore de poluare, dar si regiunile cele mai afectate de impacturile activitatilor umane; orasele in care mediul este protejat (eficiente din punct de vedere energetic, cu apa curata, aer curat, spatii deschise accesibile si in care se poate locui) contribuie la realizarea obiectivelor de mediu ale Uniunii Europene;
  - Coeziunea socioeconomica, deoarece dezechilibrele nu sunt doar nationale si regionale, ci se produc la diferite scale, inclusiv la cea a diferitelor zone functionale urbane, a oraselor si a regiunilor urbane; disparitatile economice pronuntate reprezinta obstacole in calea succesului economic al Uniunii Europene, in mod independent de marimea regiunii in care apar; in acelasi timp, orasele au un rol central ca motor de dezvoltare si propagare a dezvoltarii in regiunile inconjuratoare, motiv pentru care obiectivele legate de coeziunea socioeconomica din agenda de la Lisabona trebuie sa fie abordate la nivel local;
  - Cresterea, ocuparea fortei de munca si inovatia, ca o alta parte a agendei de la Lisabona, orasele fiind centre privilegiate, din care inovatiile se raspandesc in diferitele sectoare economice; concentrarile urbane faciliteaza aparitia de noi idei si activitati economice esentiale pentru dezvoltarea cu succes a economiei bazate pe cunoastere.

- Prevede ca promovarea cresterii economice sa se bazeze pe "*asumarea principiilor dezvoltarii durabile pentru asigurarea unei administrari eficiente a resurselor, managementul mediului, includerea tuturor grupurilor in dezvoltarea societatii, precum si o dezvoltare spatiala echilibrata si complementara*".
- Dezvoltarea spatiala are ca obiectiv "*afirmarea identitatii regional-europene a Romaniei de reieu intre nord -sud si est-vest si de conector inter-continental*", prin:
  - Racordarea la reteaua europeana si intercontinentalala a polilor si coridoarelor de dezvoltare spatiala,
  - Structurarea armaturii urbanizarii prin dezvoltarea echilibrata a retelei de localitati urbane,
  - Afirmarea solidaritatii urban-rural adecvata diferitelor categorii de teritorii,
  - Valorificarea patrimoniului natural si cultural.

- Obiectiv fundamental pe termen lung:
  - *Integrarea Romaniei in Uniunea Europeana prin afirmarea identitatii regional-continentale de releu intre nord-sud si est-vest si de conector intercontinental, cresterea coeziunii spatiale si dezvoltarea durabila.*
- Obiective strategice de dezvoltare spatiala:
  - Racordarea la reteaua europeana a polilor si coridoarelor de dezvoltare spatiala;
  - Structurarea si dezvoltarea retelei de localitati urbane;
  - Afirmarea solidaritatii urban-rural adevarata diferitelor categorii de teritorii;
  - Consolidarea legaturilor transcarpatice ca suport al dezvoltarii regionale;
  - Valorificarea patrimoniului natural si cultural.

- Bazat pe ***Planul National de Dezvoltare 2007 -2013***, contine un capitol dedicat promovarii unei dezvoltari teritoriale echilibrate, care raspunde nevoilor de dezvoltare teritoriala ale Romaniei si urmareste realizarea unei coerente intre investitii si actiunile strategice planificate, precum si asigurarea unui impact maxim in ceea ce priveste dezvoltarea economica si sociala: „dezvoltarea echilibrata a tuturor Regiunilor va fi promovata printr-o abordare integrata care va aplica principiile de dezvoltare durabila si egalitate de sanse si se va baza pe o combinatie de investitii publice in infrastructura locala, politici active de stimulare a afacerilor si dezvoltarii resurselor umane in urmatoarele domenii:
  - Modernizarea infrastructurii publice regionale si locale;
  - Consolidarea mediului de afaceri regional si local;
  - Dezvoltarea turismului la nivel regional si local;
  - Dezvoltarea urbana durabila;
  - Promovarea cooperarii teritoriale".

- Concluzie:
  - Analiza critica a principalelor documente nationale si europene referitoare la problematica dezvoltarii spatiale durabile arata ca exista mecanismele si instrumente necesare asigurarii sustenabilitatii socioeconomice si ecologice a politicilor de dezvoltare spatiala a Romaniei in context european. Problemele sunt legate de motivatia politica pentru implementarea acestora, si de lacunele existente in mecanismele de control al implementarii.

VA MULTUMESC PENTRU ATENTIE.